
Tom T. Gubbens tåkesyn

LEGELIVET

LINN VEDELD

linnvedeld@gmail.com

Linn Vedeld er spesialist i øyesykdommer.

En julenovelle om linser, budsjettmagi og året da julestemningen ble borte.

Foto: privat

Handlegata blinker om kapp med stjerna på desemberhimmelen og viser vei til butikkenes fristelser. Julehandlerne speiler seg som juleskrømt i de blanke vindusglassene, og kredittkortene danser støveldans. Midt i julegata har en gammel mann stoppet opp. Håret er hvitere enn snøen som falt i fjor, og mariusgensereren kunne trengt en omgang med stoppenåla. Topplua er en jøssing verdig.

«Je ser itte!», sier han og kaster brillene på bakken. Støvlene tramper så glassene kimer som til julefest. En av gatas løse fugler slipper bunken med løssalgsaviser.

«Du er en hissigpropp», snøvler han med desembertrygd i venene.

Gamlefar hopper opp og ned.

«Når katarakten kommer, skal det nok bli stopp!», roper han.

Plutselig går julegrana på torget i svart. Kanskje er det et strømbrydd, kanskje er det en kollektiv protest fra lyspærer som har jobbet dagnad siden midten av oktober. Sikkert er det iallfall at julestemningen forsvant den dagen.

Vaktmobilens bjelleklang er alt annet enn munter der den klinger klokken 22:00 den 22. desember. Dr. XX snekrer på noe spennende som allerede skulle vært presang, og er lite motivert for utrykning.

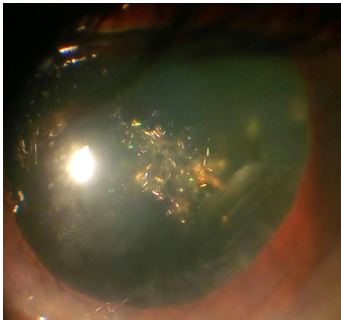
«Jeg har en pasient med dobbeltsyn», skriker legevakten så øremuslingen gynger.

Dr. XX aner et lite håp.

«Har du hørt med nevrologisk?» anmoder han med passe myndig stemme.

Etter en lang tirade nedslående nyheter setter han seg motvillig i bilen. Glosene som kommer på vei til Østland sentralsykehus, gløder ikke av julebudskap.

Han spotter pasienten umiddelbart i vestibylen. Magen henger ut fra en hjemmestrikket genser. Overgangen mellom området der ansiktet skulle ha sluttet og halsen begynt, er glidende. Fyren osrer av metabolsk syndrom. Ansiktet er derimot rammet inn av livets spor, de omkranser øynene som fine linjer.

Illustrasjonsfoto:

Imrankabirhossain / CC BY-SA

4.0

«Gode minner kan også gi dype arr», sier den gamle der han plirer med øynene under en rød lue.

Dr. XX møter blikket hans, og fylles med en stille undring. Vaktfrustrasjonen forsvinner som røyk ut av en skorstein. Fyren ligner i grunn litt på ...

«Tom T. Gubben», sier den gamle, og strekker ut neven.

Dr. XX angrer på at han tok imot pasienten midt på svarteste natta. Fyren er sprøere enn svoren på en juleribbe. Vestibylen er såpeglatt av julevask, og de trår forsiktig. Det gjør ikke en dresskledd fremmed, som kolliderer med herr Gubben og tar en baklengs Bambi mot gulvet. Derfra glir han på den loslitte og mumler irritert «... ikke tilholdssted for alskens løsgjengere ...» Idet blikket hans møter den andres, blir han underlig til sinns.

«Omforladelse», sier den fremmede.

«Omforladelse sjøl», svarer Tom T. Gubben.

Kanskje har han sett et spøkelse fra fortiden, for dressen spurter mot kontorfløya for å sende e-post til manntallet.

«Kanskje har han sett et spøkelse fra fortiden, for dressen spurter mot kontorfløya for å sende e-post til manntallet»

Å avklare dobbeltsyn innebærer et utall avanserte tester, og dr. XX går kontorstafett på jakt etter utstyr. Rommene er tommere enn en julekalender i januar, for mange har sluttet og ingen har hørt fra søkere på fireogtjue år. Pasienten har dobbeltsyn på ett øye og synstap, altså ikke håp om å turfe pasienten til nevrologisk. Idet dr. XX vurderer pasientens linse, faller han nesten av stolen: Det vakreste synet han noensinne har sett, glitrer mot ham.

«Jeg trenger synet tilbake innen den 24., ellers blir det ikke jul», sier Tom T. Gubben rolig. «Selvfølgelig», stotrer dr. XX. Stemmen skjelver som en lutefisk. Uten å ense at det normalt er ett års ventetid på inngrepet, planlegger han kataraktkirurgi neste dag. Han gruer seg ikke engang til å gå julebukk til overlegen for å få tillatelse.

Lille julaften har snøen lavet ned og skapt ortopedisk vinterføre. Drosjene som setter av dagens første händleddsbrudd, lager engler i snøen. Pasientene sitter som i en julelenke utenfor skadestua, det er for trangt i herberget. Inne på øyepoliklinikken derimot er det ingen som svinser og svanser på raske jobbsko. Pakkekalenderen er uåpnet, og sykepleierbasen drukner i nisser, julelenker og fargerike kuler. Ingen vet hva de skal gjøre med pynten nå som jula er avlyst. Plastkreasjonen som skal illudere julebusk, troner forrædersk på pauserommet. På stjerneplass svaier en blå hanske, og hvite bandasjer dingler fra de stive greinene. Heldigvis har pasientene som faktisk møter til timen sin midt i jula, altfor dårlig syn til å henge seg opp i slike detaljer.

«Straks hun fokuserer på pasientens linse, blir øynene hennes store som julekuler. ‘Christmas Tree Cataract!’»

Overlege NN har julestjerner i kinnene, og lurar på hvem som har forgiftet forvakten med røkelse og myrra. Timeboka er full som en julestrømpe, og signeringslisten i DIPS varer helt til påske. Tom T. Gubben trekker inn magen og tar plass bak spaltelampen.

«Jeg skal på jobb i natt», sier han med et lite hohoho fra dypet av skjegget.

«Må se hvor jeg parkerer sleden.»

Dr. NN studerer pasienten.

«Er du ikke litt etter pensjonsalder?», spør hun retorisk og forteller med påtatt entusiasme at man kan slippe briller etter operasjon.

«Har du sett en julenisse uten briller?» Barten spretter indignert opp og ned mens han snakker. Et diskret oppslag i DIPS røper flere innleggelsler for vrangforestillinger. Hun putter oppgitt en nikotinfri snus under overleppen og takker høyere makter for placeboeffekten. Straks hun fokuserer på pasientens linse, blir øynene hennes store som julekuler. «Christmas Tree Cataract!» Hun kjenner på en merkelig juleharmon.

Etter å ha fylt ut operasjonsskjema og Metavision, har natten senket seg svart over ambulansetall og de fleste operasjonsstuer. Bare på stue 3 blinker det fremdeles i tente lys. Lyden av den vakre linsen som forsvinner er som julemusikk i dr. NNs ører.

«Hei hå, nå blir det jul igjen», sier herr Gubben og stikker av sted med to kunstige linser pent på plass.

«Hils Rudolf!», roper hun etter ham.

På torget blinker det plutselig til i lysene i julegrana. Folk fylles av barnlig lyst, de klapper og de ler – og kan endelig ønske jula velkommen. Julestemningen er tilbake!

Selv taperne av årets julevaktlotteri går til jobb på selveste julaften med et smil om munnen. Sykehuset stråler i full juleskrud, og vestibylen dufter av gløgg og håndsprit. På øyepoliklinikken går sykepleierne rundt om en vaskeekte enebærbusk. NN klapper i hendene når han ser kontorpulten sin. Noen har logget ham på, og fra Outlook blinker ikonet til et julekort. «Det hender i disse dager at sykehusledelsen gjør plass i herberget til pasienter og fornøyd personale.»

Ved tastaturet ligger en rød topplue.

Publisert: 11. desember 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0765

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. juli 2026.